

KUTSESTANDARD

Ämmaemand, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid

Ämmaemand, tase 7 kutsestandard on tööturu nõudmistele vastavate koolituskavade ja õppeprogrammide koostamise ja isikute kompetentsuse hindamise alus.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Ämmaemand, tase 7	7

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Ämmaemand pakub tervishoiu filosoofiast tulenevat teenust.

Ämmaemand juhendab, jälgib, hooldab ja nõustab naisi raseduse ja sünnituse ajal, sünnitusjärgsel perioodil ning günekoloogiliste probleemide lahendamisel; juhib sünnitusi omal vastutusel; hooldab ja jälgib vastsündinuid ja imikuid. Ta osaleb tervisekasvatases ja pereplaneerimises üksikisiku, perekonna ja ühiskonna tasandil.

Ämmaemand korraldab ämmaemandustegevust koostöös kolleegide, arstide, patsientide ja teiste meeskonna liikmetega.

Ämmaemand täiendab elukestva õppe raames oma teadmisi, oskusi ja kvalifikatsiooni, osaledes kutsealastel täiendkoolitustel, edendades seeläbi isiklikku karjääri ja elukvaliteeti.

Ämmaemandal on õigus iseseisvalt töötada nii ämmaemanda kui õena.

Ämmaemanda kutsealal on kolm kutset:

Ämmaemand, tase 6 esmane kutse. Esmase kutsega ämmaemand on läbinud kutsealase rakenduskõrghariduse õppekava ja saanud ettevalmistuse iseseisvaks töötamiseks ämmaemanda või õena.

Ämmaemand, tase 6 on töökogemusega spetsialist.

Ämmaemand, tase 7 on kogenud töötaja, kes juhendab nii üliõpilasi, teisi tervise valdkonna töötajaid kui ka kolleege ja viib läbi grupinõustamisi.

A.2 Tööosad

A.2.1 Tervisekasvatus ja pereplaneerimine

1. Tervisedenduses ja -kasvatases osalemine.

2. Läbivaatuse teostamine.

3. Rasestumisvastaste meetodite selgitamine ja vahendite välja kirjutamine.

A.2.2 Ämmaemandus raseduse puhul (raseda ja tugiisiku ettevalmistamine sünnituseks, sünnitusjärgseks perioodiks, vastsündinu hoolduseks, imetamiseks)

1. Raseduse tuvastamine.

2. Raseduse jälgimine.

3. Oletatava sünnitustähtaja arvutamine.

4. Vaginaalse läbivaatuse teostamine (vajadusel pelvimeetria kasutamine), tulemuste analüüsimine.

5. Läbivaatuse ja kõhupalpatsiooni teostamine.

6. Loote kuklavoldi mõõtmine, loote seisundi ja kasvu hindamine.

7. Rasedusriskide hindamine ja selgitamine.

8. Sünnieelse diagnostika selgitamine.

9. Rasedusaegsete muutuste selgitamine.

10. Sünnitusplaani koostamine ja sünnituskoha valimine.

A.2.3 Ämmaemandus sünnituse puhul

1. Turvalise sünnituskeskkonna loomine ja tagamine.
2. Sünnituse jälgimine.
3. Sünnituse avanemisperioodi jälgimine ja sünnitaja abistamine.
4. Loote seisundi hindamine.
5. Valutustamine.
6. Vedeliku tasakaalu tagamine.
7. Riskide hindamine sünnitustegevuses ja/või loote seisundis.
8. Elupäästvate võtete kasutamine.
9. Sünnitaja ettevalmistamine sünnitusabi operatsioonideks.
10. Tegutsemine sünnitustegevuse kõrvalkallale korral.
11. Sünnituse väljutusperioodi kulu hindamine ja jälgimine ning sünnituse vastuvõtmine.
12. Emale ja lapsele turvalise keskkonna tagamine kiindumus-suhte kujunemiseks.
13. Nabaväadi klemmimise ajastuse hindamine ja sulgemine.
14. Sünnituse platsentaarperioodi jälgimine ja hindamine ning platsenta manuaalne eemaldamine.
15. Verekaotuse ennetamine, hindamine ja ravi.
16. Sünnitusteede terviklikkuse hindamine ning vajadusel taastamine.

A.2.4 Sünnitusjärgne ämmaemandus

1. Ema ja lapse nahk-naha kontakti algatamine ja esmase imetamise toetamine.
2. Sünnitanu läbivaatuse teostamine.
3. Emaka involutsiooni hindamine.
4. Operatsioonijärgse patsiendi seisundi hindamine ja jälgimine.
5. Sünnitusjärgse taastumise, enesehoolduse, ohutunnuste ja pöördumisvajaduse ning -võimaluste selgitamine ja õpetamine.
6. Vastsündinu vajaduste mõistmise ja hindamise õpetamine.
7. Sünnitanule imetamise õpetamine ning abistamine.
8. Esmaabi osutamine.

A.2.5 Vastsündinu hooldus

1. Vastsündinule turvalise keskkonna tagamine.
2. Vastsündinu identifitseerimine ja sünni registreerimise tagamine.
3. Vastsündinu kohanemise jälgimine ja seisundi hindamine.
4. Vastsündinu esmase tualeti tegemine.
5. Vastsündinu läbivaatuse teostamine.
6. Vastsündinule esmaabi osutamine ja elustamisvõtete kasutamine.
7. Analüüside või uuringute tellimine või teostamine.
8. Vanemate juhendamine/õpetamine lapse kohanemise, hooldamise, kasvamise ja arengu osas.
9. Vanemate toetamine leinas.

A.2.6 Ämmaemandus naistehaiguste ja abordi puhul

1. Naistehaiguste ja sugulisel teel levivate haiguste ennetamise, leviku, põhjuste, kliiniliste tunnuste, kulu, diagnostika ja ravipõhimõtete selgitamine.
2. Emakasisese raseduse olemasolu hindamine.
3. Koolitamine seksuaalkäitumise ning rasestumisvastaste vahendite osas.
4. Kliinilise ja sotsiaalse anamneesi võtmine.
5. Naise seisundi hindamine raseduse katkemise/katkestamise järgselt, komplikatsioonide tuvastamine ning enesehoolduse ja abi võimaluste selgitamine.
6. Viljatusravi vajaduse hindamine.

A.2.7 Ämmaemandus/õendustoimingud

1. Vererõhu, kehatemperatuuri, pulsi, saturatsiooni mõõtmise vajaduse selgitamine ja teostamine.
2. Intramuskulaarsete, -venoossete, naha- aluste või nahasiseste ravimite manustamise vajaduse selgitamine ja teostamine.
3. Erituselunditega seotud toimingute tegemise vajaduse selgitamine ja teostamine.
4. Fototeraapia tegemise vajaduse selgitamine ja teostamine.
5. Haavahoolduse teostamine.
6. Lootevee avamine.
7. Skalpelektroodi paigaldamine.

A.2.8 Grupi nõustamine

1. Grupi vajaduste väljaselgitamine.

2. Grupitöö reeglite kokkuleppimine.
3. Grupiprotsessi juhtimine.
4. Grupiga nõustamistulemuste hindamine.
5. Kokkuvõtte tegemine.
6. Pereplaneerimise nõustamisesse naise ja tema partneri kaasamine.
7. Kaasaegses tervisedenduses reproduktiivtervise tagamisega tegelemine.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Ämmaemand võib praktiseerida haiglates, nõuandlates, tervisekeskustes, muudes tervishoiu- ja haridusasutustes ning kodudes. Ämmaemanda töö võib kulgeda ööpäevaringselt graafiku alusel.

A.4 Töövahendid

Ämmaemand kasutab oma töös meditsiinitehnikat, abi- ja kaitsevahendeid (nt kindad, doppler jm) ning infotehnoloogilisi vahendeid.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Ämmaemanda kutse eeldab vastutus-, otsustus-, empaatia-, kohanemis-, algatus- ja koostöövõimet ning suhtlemisvalmidust.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

Ämmaemand on erialase kõrghariduse ja töökogemusega isik.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Ämmaemand.

A.8 Reguleerimised kutsealal tegutsemiseks

Tervishoiuteenuste korraldamise seadusest lähtuvalt peab ämmaemand tegutsemiseks oma kutse-alal olema registreeritud tervishoiutöötajate registris.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kõik kompetentsid.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Tervisekasvatus ja pereplaneerimine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) osaleb kaasaegses tervisedenduses reproduktiivtervise tagamiseks ja tervise kasvatuses; 2) teostab patsiendi läbivaatuse, (sh günekoloogiline ja rindade läbivaatus); 3) määrab ja kirjutab välja teaduspõhiselt tunnustatud ning kultuuriliselt sobivaid rasestumisvastaseid vahendeid (vastavalt riiklikule seadusandlusele ja juhenditele).	
B.2.2 Ämmaemandus raseduse puhul (raseda ja tugiisiku ettevalmistamine sünnituseks, sünnitusjärgseks perioodiks, vastsündinu hoolduseks, imetamiseks)	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) tuvastab raseduse, kasutades erinevaid meetodeid (sh ultraheliuuring), määrab raseduse suuruse; 2) jälgib rasedust, lähtudes juhenditest ja naise/pere soovidest; 3) arvutab erinevate meetoditega oletatava sünnikuupäeva ja sellest tulenevalt määrab rasedus- ja sünnituspuhkuse algusaja; 4) teeb vaginaalse läbivaatuse ja pelvimeetria, võtab vajadusel analüüse ning tõlgendab tulemusi, selgitab neid patsiendile, vajadusel määrab ravi või suunab edasi teiste spetsialistide juurde;	

- 5) teostab naise läbivaatuse ja kõhupalpatsooni (sh funduse kõrguse mõõtmine, loote kasvu ja asendi hindamine), vajadusel kasutab pelvimeetriat, hindab loote/loodete seisundit (mõõdab ja hindab elulisi näitajaid, sh kuulatleb loote südametegevust doppleri/Pinardi stetoskoobi või kardiotokograafia, analüüsib, tõlgendab ja selgitab tulemusi patsiendile;
- 6) ultraheli aparaadiga mõõdab loote kuklavolti, hindab loote kasvu, määrab eesasetseva osa ja platsenta asetust, hindab lootevee kogust;
- 7) hindab rasedusriske anamneesi ja raseduse kulu alusel, analüüsib kõrvalekaldeid normist ning vajadusel suunab edasi vastava spetsialisti juurde;
- 8) selgitab rasedale sünnieelse diagnostika sisu ning rasedusaegsete analüüside ja uuringute tegemise vajalikkust, läbiviimise aega, raseduse jälgimise korraldust ja põhimõtteid;
- 9) selgitab rasedusaegseid muutusi organismis ja õpetab rasedusvaevusi vähendavaid võtteid;
- 10) toetab rasedat/peret sünnitusplaani koostamisel ja sünnituskoha valikul.

Teadmised:

- 1) raseduse kulgu, vaevused ja nende leevendamine ja jälgimise põhimõtted;
- 2) riskide hindamise ja abistamise põhimõtted;
- 3) loote areng ja seda mõjutavad tegurid.

B.2.3 Ämmaemandus sünnituse puhul

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) loob ja tagab privaatsuse, turvalise keskkonna sünnitusel; julgustab, toetab ja pakub naisele ja perele/tugiisikule füüsilist ja psühholoogilist tuge, vajadusel juhendab sünnitusel viibivat tugiisikut;
- 2) jälgib sünnitust vastavalt juhendile; hindab sünnitegevuse iseloomu ja efektiivsust; hindab loote/loodete ja sünnitaja seisundit; hindab nõuetekohaselt sünnituse kulu;
- 3) teeb sünnitaja läbivaatuse ja hindab tema elulisi näitajaid, teeb täieliku vaginaalse läbivaatuse emakakaela avanemise, loote laskumise, loote asetuse, lootekestade seisundi, loote eesasetseva osa ja vaagna sobivuse selgitamiseks; hindab väliste võtetega loote asendit ja loote pea laskumist; vastavalt leiule määratleb sünnitusfaasi ja koostab edasise plaani;
- 4) kasutab Leopoldi võtteid loote asetsuse määramisel, jälgib loote seisundit erinevate loote jälgimise meetoditega (nt KTG, Pinardi stetoskoop, STAN jt); vajadusel teostab amniotoomia ja hindab lootevete hulka ning iseloomu;
- 5) selgitab sünnitajale sünnitusvalu füsioloogiat ja eesmärgi ja erinevaid valutustamisvõimalusi, sh mittefarmakoloogilisi ja farmakoloogilisi valutustamise võtteid; kasutab erinevaid mittefarmakoloogilisi valutustamise võtteid (nt massaaž jm); vajadusel kasutab oma pädevuse piires farmakoloogilist valutustamist (nt naerugaas jm), abistab arsti farmakoloogiliste valutustamisvõtete kasutamisel (epiduraalanalgeesia, paratservikaalblokaad jm);
- 6) tagab piisava vedeliku tasakaalu ja toitumise;
- 7) hindab riski sünnitustegevuses ja/või loote seisundis, kõrvalekallete puhul teavitab arsti või kutsus abi, sekkub õigeaegselt, vajadusel suunab sünnitaja või vastasündinu edasi teiste spetsialistide juurde;
- 8) kasutab asjakohaseid elupäästavaid võtteid sünnitusabi ohuolukordades (nt nabavädi prolaps, õlgade düstokia, loote distress jne), tunneb ära šokitunnused ning tegutseb vastavalt elustamise ABCle;
- 9) valmistab sünnitaja ette sünnitusabi operatsioonideks, assisteerib naistearsti;
- 10) sünnitustegevuse nõrkuse korral kasutab mittefarmakoloogilisi meetodeid ja/või täidab naistearsti korraldusi;
- 11) hindab ja juhib väljutusperioodi kulgu, kõrvalekallete puhul käitub vastavalt juhendile; soovib sünnitajale sobivaid sünnitusasendeid, vajadusel teostab episiotoomia manustades lokaalanesteetikumi; vajadusel kasutab vaakumekstraktsiooni; võtab vastu sünnituse;
- 12) tagab emale ja lapsele turvalise keskkonna kiindumussuhte kujunemiseks, abistab esmase nahk-naha kontakti ja imetamise algatamisel;
- 13) hindab nabavädi klemmimise ajastust ja steriilsust tagades lõikab nabavädi;
- 14) hindab ja juhib platsentaarperioodi vastavalt juhendile; kõrvalekallete puhul kutsus abi ja tegutseb vastavalt juhendile; hindab päramiste terviklikkust; vajadusel eemaldab platsenta manuaalselt;
- 15) hindab sünnitusjärgset verekaotust, kasutab veritsuse ja verejooksu ennetamise võtteid ja vajadusel ravimeid;
- 16) teostab sünnitusteede revisiooni terviklikkuse hindamiseks; manustab sünnitusteede taastamise eelselt lokaalanesteetikumi; korrigeerib emakakaela rebendid või abistab naistearsti korrigeerimisel; korrigeerib episiotoomia, perineumi I ja II järku ning tuperebendid muud ning teised sünnitusteede vigastused, eriolukordades perineumi III ja IV järku, tagades steriilsuse protseduuri teostamisel.

B.2.4 Sünnitusjärgne ämmaemandus

EKR tase 6

Tegevusnäitajad:

- 1) juhendab ja toetab ema, vajadusel isa ja lapse nahk-naha kontakti, selgitab imetamise käivitumise protsessi ja tähtsust; julgustab ja abistab vanemaid lapsega emotsionaalse sideme loomisel;
- 2) teostab sünnitanu läbivaatuse ja selgitab tema organismis toimuvaid muutusi;
- 3) hindab emaka involutsiooni ja sünnitusteede traumade paranemist, sh keisrilõike haav;
- 4) jälgib operatsioonijärgselt patsiendi seisundit vastavalt korraldustele;
- 5) juhendab ja toetab naise toimetulekut sünnitusjärgse taastumise ja enesehooldusega ning informeerib võimalike ohutunnuste ja pöördumisvõimalustest ja -vajadustest;
- 6) juhendab naist/pere vastsündinu (sh enneaegsete vastsündinu) esmaste vajaduste äratundmisel ja hindamisel, õpetab hooldusvõtteid, ning informeerib võimalike ohutunnustest ja komplikatsioonidest ja abisaamise võimalustest;
- 7) juhendab ja toetab naist rinnaga toitmisel (nt imiku alternatiivsed toitmistehnikad jne) ning võimalike probleemide lahendamisel (piimapais, lamedad nibud, lõhenenud nibud, laktatsiooni säilitamine jne);
- 8) osutab asjakohast ning õigeaegset esmaabi/ravi sünnitusjärgsete komplikatsioonide tekkimisel, vajadusel suunab edasiseks hoolduseks.

B.2.5 Vastsündinu hooldus

EKR tase 6

Tegevusnäitajad:

- 1) tagab vastsündinu kehatemperatuuri säilimise ja turvalise keskkonna;
- 2) identifitseerib vastsündinu ja registreerib sünni;
- 3) jälgib vastsündinu kohanemist ja hindab vastsündinu seisundit Apgari skaalal;
- 4) teeb vastsündinu esmase tualeti, läbivaatuse ning hooldustoimingud;
- 5) teeb vastsündinu füüsilise läbivaatuse riskide ja eluohtlike seisundite tuvastamiseks; hindab gestatsiooniiga; osutab asjakohast hooldust komplitseeritud juhtudel;
- 6) vajadusel osutab vastsündinule esmaabi ja kasutab elustamisvõtteid, lähtudes kehtivatest tegevusjuhenditest, kutsus abi või suunab patsiendi edasi teiste spetsialistide juurde;
- 7) tellib või teostab vajalikud analüüsid või uuringud, interpreteerib neid, lähtudes kehtivatest referentsväärtustest, teeb skriiningteste;
- 8) juhendab/õpetab vanematele lapse hooldust, tema esmaste vajaduste hindamise, toitmise ja arengu osas; tervise ohutunnuste äratundmist ja abi saamise ajastust ning võimalusi;
- 9) toetab vanemaid leinas raseduse katkemise, surnultsünni, kaasasündinud väärarengute või vastsündinu surma korral.

B.2.6 Ämmaemandus naistehaiguste ja raseduse katkemise/katkestamise puhul

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) selgitab naistehaiguste ja sugulisel teel levivate haiguste ennetamisvõimalusi, levikut, põhjusi, kliinilisi tunnuseid, kulgu, diagnostikat ja ravipõhimõtteid;
- 2) hindab emakasisesest raseduse olemasolu – menstruatsioonitsükli anamneesi ja ultraheliuuringu järgi (bimanuaalne läbivaatus ja/või gravi immuuntest raseduse tuvastamiseks);
- 3) juhendab ning nõustab naisi (vajadusel pereliikmeid) seksuaalkäitumise ning rasedustumistavate vahendite osas, sealhulgas pärast raseduse katkestamist;
- 4) võtab kliinilise ja sotsiaalse anamneesi, et määratleda medikamentoosse või kirurgilise raseduse katkestamise võimalused ja vastunäidustused;
- 5) hindab naise seisundit ja elulisi näitajaid erinevate naistehaiguste puhul, järgides arsti ordinatsioone; raseduse katkemise või katkestamise järgselt, vajadusel ravib või suunab edasi teiste spetsialistide juurde;
- 6) hindab viljatusravi vajadust, selgitab uuringute ja erinevate diagnostilisi meetodeid; selgitab naistehaiguste mõju viljakusele, nõustab viljatuseprobleemidega paare.

B.2.7 Ämmaemandus/õendustoimingud

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) selgitab ja teostab vererõhu, kehatemperatuuri, pulsi, saturatsiooni mõõtmise vajadust;
- 2) selgitab ja teostab intramuskulaarsete, -venoossete, naha aluste ja nahasiseste ravimite tegemise vajadust;
- 3) selgitab ja teostab erituselunditega seotud toimingute tegemise vajadust (nt kateteriseerimine);
- 4) selgitab (ja teostab) fototeraapia tegemise vajadust ja teostab fototeraapiat;
- 5) teostab haavade hooldust (sh keisrihaava hooldust ja niitide eemaldamist), lähtudes juhenditest;
- 6) selgitab ja teostab lootevete avamist, hindab lootevete hulka ja iseloomu; teostab ja interpreteerib Prom testi (lootevee preparaadi);
- 7) selgitab ja teostab skalpelektroodi paigaldamist.

B.2.8 Grupi nõustamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) sobivaid meetodikaid kasutades selgitab välja grupi vajadused ja ootused ning sellest lähtudes seab nõustamise eesmärgi, määratleb käsitletavat teema(d), kavandab vajaliku tegevuse ja valmistab ette materjalid; 2) lepib kokku grupitöö reeglid ja tegevuse ning kujundab motiveeriva nõustamiskeskonna, julgustab gruppi tegema aktiivset koostööd; 3) arvestades grupiliikmete individuaalseid vajadusi suunab grupiprotsesse, algatab ja toetab arutelu, loob soodsad tingimused grupiliikmete-vaheliseks tagasisideks; 4) analüüsides kriitiliselt grupiliikmetelt saadud tagasisidet ja lähtudes nõustamise eesmärgist, hindab koos grupiga nõustamistulemusi ning vajadusel lepib kokku edasise tegevusplaani; 5) analüüsides kriitiliselt nõustamisprotsessi, teeb enda jaoks kokkuvõtte, et olla vajadusel valmis grupiga edasi töötama või kavandama paremini uute sarnaste gruppide nõustamisprotsessi; 6) kaasab naise ja tema partneri pereplaneerimise nõustamisele, lähtudes nende individuaalsetest vajadustest ja huvidest; 7) tegeleb kaasaegses terviseedenduses reproduktiivtervise tagamisega, rakendades iseseisvalt ja koostöös siduserialadega esindajatega (nt perearstid, terviseedendusspetsialistid, pedagoogid jt) kogukonnapõhiseid preventiivseid meetmeid (nt erinevad terviseedendusprogrammid, seksuaaltervise alased loengud jne).	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.9 Suhtlemine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1) väljendab ennast selgelt ja arusaadavalt; suhtlemisel patsientidega lähtub viisakus- ja patsienditeeninduse reeglitest; 2) kasutab erinevaid intervjuerimise ning nõustamise tehnikaid; 3) osaleb suhtlemise, nõustamise ning enesekehtestamise koolitustel; 4) tuleb toime konfliktidega ja/või rakendab konflikti lahendamise põhimõtteid, kasutab enesekehtestamise strateegiaid suhtlemisel probleemsete patsientide; lähtub oma ametialases tegevuses eetikakoodeksist; 5) dokumenteerib vajadusel kasutatud suhtlemis- ja nõustamistehnikad ning probleemide korral kirjeldab patsiendi käitumise.	
B.2.10 Ravimite ordineerimine ja manustamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) kirjutab välja, manustab, varustab või määrab valikuliselt ravimeid vastavalt kehtivale seadusandlusele; 2) teostab arsti määratud ravi; 3) valmistab ette ja teostab veretoodete ja -asendajate ülekannet ning jälgib patsiendi seisundit. Teadmised: 1) ravimite toime, kõrvaltoime ja manustamise viisid; 2) üldfarmakoloogia, kliiniline farmakoloogia ja retseptiõpetus; 3) ravimite ordineerimist ja manustamist reguleerivad õigusaktid.	
B.2.11 Dokumenteerimine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) dokumenteerib oma tegevuse, järgides kehtestatud korda; 2) väljastab tõendeid ja dokumente vastavalt kehtestatud korrale; 3) vajadusel konsulteerib ja/või nõustab patsienti dokumentide täitmisel. 4) tagab tervisdokumentatsiooni nõuetekohase hoiustamise, sealhulgas arhiveerimise.	
B.2.12 Kliendi/patsiendi individuaalne nõustamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) loob patsiendiga kontakti, tutvudes tema vajaduste, ootuste ja hetkeolukorraga; 2) küsitleb patsienti eesmärgiga koguda vajalikud terviseandmed ja selgitab välja neid mõjutavad käitumuslikud harjumused, vajadusel suunab eriala spetsialisti vastuvõtule; 3) lepib patsiendiga kokku konkreetse, ajaliselt piiritletud, mõõdetava, positiivselt sõnastatud saavutatava nõustamise eesmärgi ja järgneva tegevuse plaani;	

- 4) lähtudes erivajadustega- ja/või erihooldest vajavate patsientide probleemidest, leiab ja soovib neile sobivaid lahendusi ja tooteid;
- 5) kaasab naise ja tema partneri pereplaneerimise nõustamisele, lähtudes nende individuaalsetest vajadustest ja huvidest, nõustab viljatuseprobleemidega paare;
- 6) teavitab raseduse katkestamist kaaluvaid naisi erinevatest võimalustest, raseduse katkestamise meetoditest ohtudest ja tüsistustest ning toetab naisi nende valikul;
- 7) juhendab/õpetab naist raseduse katkemise/katkestamise järgselt enesehoolduse ning komplikatsioonide äratundmise ja abi võimaluste kohta;
- 8) nõustab patsienti ravimi manustamise, kõrvaltoimete jm korral;
- 9) pakub tuge naistele ja/või nende peredele leinas (ema surm, surnultsünd, raseduse katkemine, vastsündinu surm, kaasasündinud väärarengud);
- 10) nõustab raseduse, sünnituse ja sünnitusjärgse perioodi kulu, jälgimise ja abistamise osas;
- 11) nõustab ja viib läbi vastsündinu vaktsineerimise vastavalt riiklikule vaktsineerimiskavale;
- 12) selgitab naise üleminekuea füsioloogiat, juhendab ning nõustab üleminekueas kasutatavate ravimite osas;
- 13) nõustab patsienti või tema sotsiaaltöötajat tervist säätvate/parandavate eluviiside järgimise osas;
- 14) teavitab patsienti peamistest teabeallikatest või vajadusel sooritab teabeotsingu koos patsiendiga lähtuvalt tema vajadustest;
- 15) aitab patsiendil saadud informatsiooni mõtestada ja teda võimestada, keskendudes tema positiivsele potentsiaalile, toetab muutusi patsiendi elus;
- 16) kaardistab koostöös patsiendiga probleemi lahendusviisid, lähtudes sõnastatud eesmärgist, võttes arvesse tegureid, mis toetavad, piiravad või takistavad eesmärkide saavutamist;
- 17) analüüsides vastastikust tagasisidet ja lähtudes nõustamise eesmärgist, hindab koos patsiendiga nõustamistulemusi ning vajadusel lepib kokku edasise tegevusplaani;
- 18) analüüsides kriitiliselt nõustamisprotsessi, teeb enda jaoks kokkuvõtte, et olla vajadusel valmis patsiendiga edasi töötama kavandama nõustamisprotsessi paremini uute sarnaste patsientide nõustamisel.

Teadmised:

- 1) seksuaalintervjuu;
- 2) kontratseptsioon (meetodite valik, efektiivsus, kasutamine ja ajastus, toimed ja kõrvaltoimed, ohutunnused, pöördumise võimalused);
- 3) raseduse planeerimine (menstruaaltsükli füsioloogia, eluviiside mõju, toitumine, kahjulikud harjumused jne);
- 4) raseduse kulgu (sh riskirasedus) ja jälgimine;
- 5) sünnituse ja loote füsioloogia;
- 6) sünnitusel valustamine;
- 7) rasedusaegne, sünnitusjärgne toitumine, imetamine ja imiku toitmine;
- 8) sünnituse ja sünnitusjärgse perioodi kulgu, jälgimine ja abistamine;
- 9) vastsündinu füsioloogia ja hooldus
- 10) raseduse katkemine/katkestamine, soovimatu rasedus ja (tunnused, diagnostika ja ravi võimalused, mõju psüühikale; katkestamise võimalused, taastumine ja ohutunnused, seadusandlus, kontratseptsioon);
- 11) naistehaigused ja sugulisel teel levivad haigused; ennetamine; haigustunnused, diagnostika ja ravi võimalused);
- 12) viljatus ja sellega seonduvad teadmised ja viljatusalane nõustamine;
- 13) naise üleminekuiga, ealine füsioloogia, vaevused ja nende leevendamine;
- 14) pere- ja seksuaalvägivald (abi võimalused, mõju psüühikale);
- 15) peredele mõeldud toetused ja õigusaktid.

B.2.13 Juhendamine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) osaleb ja vastutab juhendmaterjalide koostamise ja uuendamise eest;
- 2) kogub tööülesannete kvaliteetseks ja õigeaegseks täitmiseks vajalikku informatsiooni (nt üliõpilase praktika eesmärgid, rasedate toitumispäeviku andmed jm), analüüsib seda ja vajadusel korrigeerib tegevusplaani;
- 3) edastab uuele töötajale/juhendatavale tööga seotud informatsiooni selgelt ja arusaadavalt, arvestades uue töötaja/juhendatava eelnevaid teadmisi, kogemusi ning individuaalseid vajadusi uue olukorraga kohanemisel; suunab küsimustele vastuseid leidma ning toetab probleemide iseseisvat lahendamist;
- 4) loob positiivse ja arengut toetava töö- ja õpikeskkonna, julgustades juhendatavat avatud suhtlemisele, suunates tema ja kutsealas arengut ning tunnustades motivatsiooni ja püüdlikkust;
- 5) jälgib ja analüüsib juhendatava tööd ning vajadusel selgitab ja korrigeerib töövõtet, demonstreerides ja lastes juhendataval tegevust korrata kuni korrektse tulemuse saavutamise ja iseseisva soorituseni; kasutab erinevaid

õpetamismeetodeid, suunates juhendatava iseseisvalt praktilise tegevuse arendamisel ja/või teoreetiliste lisateadmiste omandamisel;

6) jälgib ja analüüsib juhendatava toimetulekut tööga ja tema suhtumist töösse, klientidesse ja kolleegidesse, annab tagasisidet esmalt juhendatavale, koostöös tehakse otsus edasise tegutsemise suhtes ja vajadusel kaasatakse tööandja; suunab juhendatavat iseseisvale probleemide lahendamisele ja põhjus-tagajärg seoste avastamisele;

7) annab juhendatavale pidevalt nii konstruktiivset tagasisidet töösoorituste, suhtlemise ning individuaalse arengu edenemise kohta; saab ise juhendatavalt tagasisidet ning lähtub sellest enda arendamisel; hinnangu koostamisel lähtub juhendatava töösooritustest, initsiatiivikusest ja motivatsioonist, tunnustab arenguvõimelisust;

8) kohaneb kiiresti muutuvate olukordadega ja analüüsib neid; muudab töösituatsioonist lähtuvalt oma ja juhendatavate tööd, kaasates vajadusel teisi spetsialiste;

9) nõustab ja toetab madalama kvalifikatsiooniga ämmaemandat töö probleemide lahendamisel, väärtustades iseseisvat õppimist;

10) analüüsib elukestva õppe vajadust ning parandab selle raames oma teadmisi, oskusi ja kvalifikatsiooni, osaledes kutsealastel täiendkoolitustel nii osaleja kui ettekandja/koolitajana, edendades seeläbi isiklikku karjääri ja elukvaliteeti ning motiveerides ja toetades kaastöötajaid.

B.2.14 Meeskonnatöö

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) vajadusel konsulteerib oma kolleegide ning teiste erialade spetsialistidega või suunab/soovib pöörduda patsiendil vastava eriala spetsialisti konsultatsioonile;
- 2) rakendab aktiivset kuulamistehnikat ja algatab suhtlemist;
- 3) teeb koostööd teiste spetsialistidega;
- 4) jagab oma teadmisi kolleegidega;
- 5) vajadusel viib läbi supervisiooni;
- 6) kasutab meeskonnasuhtluse tehnikaid, esitab oma seisukohad/hinnangu patsiendi tervist puudutavate otsuste tegemisel, juhendab teisi meeskonnaliikmeid ämmaemandus/ õendusabi osas;
- 7) juhib meeskonnatööd, näidates üles huvi ja toetust meeskonna liikmete suhtes, nendest arusaamist ja hoolivust.

B.2.15 Ämmaemand, tase 7 kutset läbiv kompetents

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) kogub ja koostab täieliku anamneesi;
- 2) on vastutav ja vastutusele võetav oma kliiniliste otsuste ja tegude eest;
- 3) tegutseb vastavalt oma eriala eetika- ja väärtusnormidele ning inimõigusi (sh. reproduktiivseid ja seksuaalseid õigusi) austavalt; kutse-eetika ning konfidentsiaalsuse põhimõtetest lähtuvalt;
- 4) tegutseb vastavalt tõendus põhisele praktikale ja kehtivatele juhenditele ning heale tavale;
- 5) säilitab ja arendab oma kutsealaseid teadmisi/oskusi, et olla kaasaegsel tasemel autonoomne tervishoiu spetsialist;
- 6) järgib oma töös ohutusnõudeid ja rakendab universaalseid turvalisuse tagamise ettevaatusabinõusid ning nakkuskontrollimeetodeid;
- 7) võtab juhirolli erialaste uskumuste ja väärtushinnangute praktilisel järgimisel, koolituslastel ja nõustamist vajavatel teemadel naiste ning peredega või nende eest;
- 8) hoiab isikult saadud info konfidentsiaalsust;
- 9) teeb koostööd naiste ja peredega- võimaldab neil ja toetab neid tervisealaste informeeritud valikute tegemisel, sh suunamis- või transpordivajadus teistesse tervishoiuasutustesse või edasiseks raviks (kui naise seisund vajab ravi, mis ületab ämmaemanda pädevuse), ning aktsepteerib keeldumist uuringutest või vahelesekkumistest;
- 10) oskab kokku panna, kasutada ning hooldada ämmaemandustööks vajalikke seadmeid ja varustust;
- 11) langetab kiireid ja selgeid otsuseid
- 12) motiveerib teisi ja annab teistele õigusi ja volitusi (võimestab) ja delegeerib tööülesandeid asjakohaselt;
- 13) soodustab ja kaitseb võrdsete võimaluste poliitikat, ei lähtu meeskonna loomisest soolistest, etnilistest, religioossetest jm tunnustest või seksuaalsest orientatsioonist;
- 14) tuleb toime konfliktidega;
- 15) esitab kirjalikud materjalid struktureeritult, loogiliselt ja selgelt;
- 16) kasutab oma tegevuses e-tervise süsteemi;
- 17) kasutab valdkonna-spetsiifilisi teadmisi ja detailset tehnilist ekspertiisi/kogemust;
- 18) kasutab oma töös manuaalseid võtteid ja vajalikke tehnoloogilisi vahendeid optimaalses vahekorras;
- 19) läheneb olukordade ja probleemide lahendamisele innovaatiliselt ja loovalt; mõtleb avatult ja strateegiliselt; toetab ja soodustab organisatsiooni muutusi;

- 20) järgib oma töös kutsealaga seonduvaid õigusakte;
- 21) kontrollib oma emotsioone ka keerulistes olukordades, hoiab töö ja eraelu lahus ning tasakaalus;
- 22) määratleb isiklikud arengustrateegiad, otsides sh õppimisvõimalusi, mis on vajalikud tööalaste teadmiste arendamiseks läbi pideva professionaalse arengu ja karjäärieesmärkide saavutamiseks ning jagab oma teadmisi ja valdkonna spetsiifikat kolleegide ja teiste spetsialistidega;
- 23) kasutab ressursse säästlikult;
- 24) julgustab peresid looma sotsiaälvõrgustikke ja turvalist keskkonda; sotsiaalsete raskuste puhul (koduvägivald jne) pakub võimalust pöörduda õige spetsialisti poole;
- 25) kasutab oma töös arvutit tasemel AO1-7 ja 12 (lisa 1);
- 26) kasutab oma töös riigi keelt tasemel C1 ja ühte võõrkeelt tasemel B2 (lisa 2).

Teadmised:

- 1) inimese ehitus, elutalitus, areng ja neid mõjutavad tegurid;
- 2) inimene kui bio-psühho-sotsiaalne tervik;
- 3) inimese põhivajadused ja elamistoimingud;
- 4) õenduse ajalugu ja alused, õendusprotsess;
- 5) ämmaemanduse ajalugu ja alused, ämmaemandusprotsess;
- 6) kutsealane terminoloogia;
- 7) Eesti sotsiaal- ja tervishoiusüsteem;
- 8) psühholoogia;
- 9) pedagoogika ja andragoogika;
- 10) sotsioloogia;
- 11) hospitaalinfektsioon ja infektsiooni kontroll;
- 12) üldpatoloogia, patoloogiline anatoomia ja füsioloogia;
- 13) haigused, nende tekkepõhjused, ennetamine ja kulg;
- 14) patsiendi seisundi jälgimine, hindamine ja hooldus;
- 15) farmakoloogia;
- 16) diagnostika- ja ravivahendid ning aparatuur;
- 17) eetika;
- 18) pere- ja seksuaalvägivald;
- 19) majandustegevuse alused, tööõigus;
- 20) töökeskkond;
- 21) teadustöö alused.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	05-23052013-5.3/6k
2. Kutsestandardi koostajad	Irena Bartels, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool Svetlana Nilbe, Põlva Haigla AS Marge Mahla, Tartu Tervishoiu Kõrgkool Siiri Põllumaa, Eesti Ämmaemandate Ühing Pille Teesalu, Eesti Ämmaemandate Ühing, Tartu Ülikooli Kliinikumi naistekliinik Maila Teramees, Ida-Tallinna Keskhaigla
3. Kutsestandardi kinnitaja	Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	14
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	23.05.2013
6. Kutsestandard kehtib kuni	11.04.2018
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2222 Ämmaemandad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7

C.2 Kutsenimetused võõrkeeles	
Inglise keeles	Midwife, level 7
Vene keeles	Акушерка
C.3 Lisad	
Lisa 1 Arvuti kasutamise oskused	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	